

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XXXVIII. De oculi situ, figura, & tunicis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

Cerebri respiratio.

Denique non minus nec necessitate minori respirat cerebrum, quam cor: tumque ore, tum naribus suscipimus aërem & reddimus: tum vt non nihil spiritum cōtinens locus refrigeretur: tum vt odorum meatus dilatentur extremitaque cerebri purgentur, & spiritus à prioribus contractis sinibus ad posteriores trudanur. Atqui vt dilatari thorax non potest, quin simul extendantur pulmones: ita & in capite euenit. Accedunt & ea, quæ ad sternutationem pertinent; de quibus Philosophus in 33. sect. problematum. Colligit enim sese tunc cerebrum & contrahit ad noxiæ rei exclusionem: quodque est in thorace tussis, & in ventre singultus, hoc in cerebro sternutamentum est. Naturalisque planè hic motus existit, non animalis. Neq. enim in nostra est potestates: neque vt nobis liberit, intenditur aut remittitur; sed sponte sua semper mouetur cerebrum.

Sternutatio.

Cerebri sensus ex- perit.

At sensum ego quidem certè in hoc mēbro nullum agnosco: nec agnouit Philosophus in 2. lib. de partibus cap. 7. & 10. & lib. 3. historia cap. 19. Immo nec Galenus; qui in primo. de symptomatum causis cap. vlt. cerebrum dixit, non vt esset sentiens organum, sed vt sentiendi organum vim præberet, fuisse conditum. Et libro tuium 3. organum non sentiens appellauit. Diximus hac de re pluribus in 3. lib. cum de neruorum origine disputaretur. Atque in promptu est experientia; qua vulneratū cerebrū durouē & acuto cōpressum ferro aut etiam diuisum, nihil sentire deprehenditur. Illaque ipsa ratio locum habet in cerebro, qua ossa, neruos, & pilos in tex. 79. lib. 1. de Anima, & text. 124. lib. 2. non sentire probauit Philosophus: quod eam non habeat qualitatum mediocritatē ac tēperationem, quam tactus præsertim postulat. Frigore namq. & humore nimium abundat cerebrum. Et cum inferiorū ac subiectarum partium exhalationes continenter excipiat, perpetuò nimium doleret, præter naturam ab illis affectum. Itaq. dolores, qui sæpè sentiuntur in capite, membranarum sunt, non substantiæ cerebri.

DE FACIEI PARTIBVS.

CAPVT XXXVII.

Faciei continentes partes antea cōmemorasse satis. Iam si rationem quæras, cur solius frontis cutis, non item reliqui corporis, sponte nostra moueatur: ego eam in superioribus respōdi; quoniam membrana carnosa illi subiecta carnis fibris neruorūq. ramulis adiectis vsque ad capillos musculosa est tota in reliquo corpore profus membrana. Cum præsertim tā firmiter adhæreat cuti, vt vnum videatur esse corpus ægreg. admodū separetur. Sed & frōtis duo musculi sunt frontē ac supercilia attolentes. Oculorum palpebræ membranæ existunt ad oculorum custodiam à pericranio ductæ, adiecta cuti membranæque carnosa. Inferior immobilis est; superior duo musculi mouent, vnus in maiori situs oculi angulo, alter in minori; ille attollit, hic deprimit palpebram: altero scilicet laxato & quiescente, dum contrahitur alter & operatur.

Frōtis.

Palpebra.

Nasus.

A fronte ad labia inter duos oculos ducitur nasus; quo animalia percipiunt odores. Medium profus faciei locum tenet, oblonga & prominētī figura. Tertia hæc est faciei pars à summa frōte ad

inum mentum, si faciei partes proportionē consentent. Substantiam partim ossicam ad medium ferè habet propter firmitatem, efformādoq. cavitatem partim cartilagineam reliquam; vt in odoratione, respiratione, ac purgatione cerebri dilatari & cōprimi atq. omnino moueri posset, faciliusq. emungi. Hi enim tres sunt præcipui vsus nasi. Frontis ossi ethmoidi & cribiformi quod in spōgium mollius desinit, adnascuntur cartilaginee: indeque ad nasi longitudinem bipartitam distinguntur; duabus formatis fistulis, quæ vocātur nares: tum quod, vt est in 2. de partibus cap. 10. geminis sensum organis natura gaudet: tum ne altera parte lesa ante causa quauis obstruata, pernecessaria animalis operationes cessarent. Quod nares diuidit ac separat, cartilagineū septū est: externa partes alæ seu pinne vocantur, siue propter figuram & situm, siue quod mobiles sint, atq. vt alæ pinnae vè dilatentur & contrahantur. Ad has dilatandas à fronte perexigui duo extenduntur musculi: atque ad contrahendas duo alij à musculis labiorum accedunt.

B

Labium vtrumque sursum trahitur binis musculis à malo ortis deorsum totidem à mento profectis. Adestq. præter hos musculi alij, quem buccinatorum vocat, quod buccas circundans contrahat contractus, laxatusque laxet.

Labia.

C

Mentum maxillæ partē fecit Philosophus, cum in 1. de hist. cap. 11. duas maxillæ partes posuit, anteriore mentum, posteriorem mandibulam. Quod de inferiori maxilla verum est, quæ per se spectatur & sola moueatur, dū superior in fixa cranio immobilis manet: solo statuatili crocodillo excepto, qui, vt eodem in loco ca. 7. liq. Philosophus idem confirmat superiorem, non inferiorem mouet.

Mentum & mandib.

Tempora demum iugali osse temporaliq. musculo; Genæ hoc ipso & massere, mentum deniq. insertis, ipsi musculis constant.

Tempora.

DE OCYLI SITV, FIGVRA, & vnicis.

CAPVT XXXVIII.

Oculi sensuum organa consideranda supersunt, oculi, aures, lingua: de nato quippe odoratus instrumento dictum iam est, tactus autem organum vbique dispersum reperitur.

Oculi aspectus organum sunt, velut præclara microcosmi lumina: ab oculendo dicti, quod in re condita & alta cranij cavitare & sub palpebris lateant. Per has quasi fenestras anima & prospicit omnia & sese prodit: omnium namque affectuum indices sunt. Immo & vniuersi corporis habitū ex solis oculis cōiectare nos Hippocrates voluit. Sic enim habet in 6. Epidem. l. scct. 4. oculi vt valēt, ita & totum corpus editissimo loco & anteriori capitis parte positi sunt, vt prospiciat omnia anteriorum præsertim, quorū moueatur animal, nam & nerui molles, quibus egebant illi, anteriori cerebri parte prodēt. At profunda cavitare cōduntur tum vt spiritus vsiq. vsotia magis vnita: tum vt ipsi tutiores sint. Ad sunt nimirū obtegentes palpebræ, quæ si quid immineat dāni, clauduntur illico. Ad sūt & palpebris in fixa velut sepēs cilia, quæ tum externos præsentiant incurfus, vt & in limacibus exporrecta cornua: tum non minimum conferant ad videndum. Ad sunt & supercilia, quæ in 2. de partibus

Oculi in dicitur.

Oculi in dicitur.

Oculi in dicitur.

Palpebra.

Palpebra.

Palpebra.

partibus lib. cap. 15. à Philosopho velut imbricamentæ dicuntur esse aut grandæ humoribus; quæ ex capite defluunt, præparatæ, ne oculos lædant. Ad sunt denique omni ex parte firmissima ossaque propugnacula, vtrinque nasus & os iugale: & ad nasum quidem angulus maior efficitur, ad os autem iugale oppositus minor: supernè verò frontis os, atque internè pomum seu malum. Bini sunt oculi; quòd organa ferè omnia geminauit natura vt vno læso alterum esset vsui.

Ossa
indiquæ.

Figura
oculi.

Figura eorum rotunda est, perfectissima scilicet perfectissimi organi, robustissima instrumenti per necessarium; ac demum maximè mobilis mobilissimi plurimaque lustraturi mēbri. Tum verò vt vndeque in orbem exquisitè perspiceremus; perpendiculari linea vndeque ab obiectis ducta. non est tamen exquisitè tornata sphaera; sed posteriori sede oblongior paulò, qua & visorium suscipit neruum, & infigitur cranio ac cerebro.

Oculi
tunica.

Constat porò totus oculus tunicis aliquot atque humoribus. Tunicas complures audio nominari. Nam & adnatam commemorant seu coniunctiuam, & corneam seu duram, & vream, & choroidè seu secundinam, & retinam, & araneam. Ego non nisi tres agnosco integras & perfectas; quæ ex triplici nerui optici substantia dilatata existunt; diuicatas plures. Namq. adnatam & corneam vnicam esse comperio, quæ mutata substantia mutet quoq. nomen atq. in posteriori quidem oculi sede appellatur *ἄνωρος*, adnatam seu coniunctiuam; in anteriori cornea seu dura. Hęc omnium crassissima est, quòd extrema & aliarum totiusque oculi quasi propugnaculum. Partem eam totam, quam albam cernimus, adnatam dicimus, quòd reliquis adnascatur extrinsecus: & coniunctiuam, quòd oculum totum adiungatur membranarum interuētū cum capite ac proximis partibus coniungat & colliget. Plurimum tuetur oculum, nè circūiectorum ossium duritiæ lædatur: idèd crassa est & densa, musculisq. subternitur oculi: & vt est pinguis, sic illius rigore prohibet. Huius quippe tunice beneficio nunquam riget oculus. Pars verò anterior *ἔσπερος* & *ἐξοπερος* cornea & dura dicitur, quòd laminæ illi corneæ, quæ lateris apponitur, similis sit, duritiæque & pelluciditate cornu pertenuè & accuratè politum referat. Densa est & dura, vt pupillæ atq. humoribus omnibus totique oculo firmum sit propugnaculum: pellucida & perspicua luminisq. perua ne perpetuis tenebris visionem impediatur. Quam ob causam tum anterior hæc pars multò est posteriore tenuior: tum venis ac vasibus cæteris caret, quæ oculum obumbrat, visionique impedimento essent, sed ab altera illi subiecta tunica nutrimentum haurit. Plerique adnatam ex pericranio & corneam ex crassa cerebri membrana deducunt.

Adnata
& cornea.

Verum si vnica est tunica, vnicus & cõmunis erit exortus. Neque adnatam video cum pericranio coniunctam: sed optico neruo & circūiectis oculi musculis, qui membranulis pluribus additis adherent cranio. Propterea vniuersam hanc ego tunicam ex dura mēbrana ad oculi quasi amplexum dilatata deduci non dubito.

Vrea
& secundina.

Alteram ex 2. mēbrana, tertiam ex propria nerui substantia. Ad eundem igitur modum, quo prior, vnica est integra tunica, quæ & *ἐσπερος*, & *ἔσπερος*, & vrea & secundina nominatur. Anteriori quidem parte vrea, quòd nigra vrea acinum, à quo auulsus peduncululus sit, & colore & forma præ se ferat. In

Vrea
& secundina.

deq. cornea propter vream nigram illi subiectam apparet nigra, cum vilo ex se colore sit prædita, sed lumini dūtaxat perua. Posteriori autè choroides aut secundina: siue quòd veriùs vbiq. inspersa *χρῆσις*, secundina factū inuolueri mēbrana persimilis sit, siue quòd à secundina cerebri mēbrana, quæ etiā choroidè vocat, ortum habeat: Tria præ cæteris habet hæc tunica. Primū; cæterarū omnium vasa continet, quòd à secunda cerebri deducatur mēbrana, quæ tota venis aspersa est. Alterum; anteriori sede perforata est: quòd foramen *χρῆσις*, pupillā & quasi fenestrā oculi vocamus. Per eam namq. cristallinus humor colorem prospicit & lumē suscipit, alio qui perpetuis in tenebris obfcurus delitesceret. Immò angusto foramine tum luminis radij, tum visoria virtus vnitur & acutiùs videt. Est & illud cõmodi, quòd per illud exterior tunica cornea nutrimentum accipit ex vasibus, quæ interiorè choroidis sedè irrigat. Tertium, sola hæc inter omnes tunicas est colorata, nisi adnatam dixeris albā esse: sed hæc post cristallinum humorem iacet, neq. visionem poterat impedire. Anteriorès perspicuas ac lumini peruas esse oportuit. At nimis obesset, si vndeque accederet. Itaque peruo facto foramine reliquū opacauit natura. Non est tamen vnus vbiq. color. Sed interior pars, qua cristallinum respicit, nigra ferè conspicitur: nigri siquidè est congregare: qua verò cornicam, alio atq. alio colore prædita, in quibusdā cæruleo, in aliis cæcio aut nigro, vt varia est cerebri & oculorum tēperies: indeq. varij oculorū colores in homine præsertim apparent. Nam in cæteris animalibus, vt Aristoteles obseruauit in cap. 1. li. 5. de animalium ortu & post eū Plinius lib. 11. cap. 37. idem semper in sua specie est color, boui niger, oui aquinus, aliis alius: soli equo interdum glaucus. Etli & alia sunt colorum illorum causæ, quantitas, situs, puritas aut impuritas humorum, spiritus copia vel inopia. Posterior verò pars foris nigrorem ferè, intus colores varios habet, subalbū, viridè, cæruleum, qui omnes ad confortandū cristallinū non parum, & verò etiā ad refrangendum lumen faciunt.

Vrea
& secundina.

Tertia tunica est *ἀμφοβανος*, retina seu reticularis, & retiformis; quòd veluti filis ab optico neruo productis retis habeat similitudinem: mollis est & alba, visoriumque diffundit spiritum. At non totum ambit oculum, sed posteriori solū sede vitreum humorem amplectitur cristallinoq. insertur ibi, vbi amplissimus est. Huius enim posterior pars infigitur vitreo: anteriorique obducitur illa tunica, quæ *ἀρανα*, aranea idcirco nominatur, quòd tenuissimæ aranearum aut ceparum telæ simillima videatur. Hanc si quartam tunicam nominaueris, nõ morabor: monebo tamen integrā non esse tunicam, sed integram ex hac & retina potius absolui, qua tum vitreus, tum infixus illi cristallinus continentur. Tenuissima proferus est aranea & pellucida, ne visioni moram vllā aut impedimentū adferret. Itā sensim natura progreditur, à cornea & adnatam maximè crassa & dura, per vream & choroidem tenuiorem ac molliorem, ad hanc tenuissimam araneam, in qua cristallinum videndū præcipuum organum medio oculi loco condidit: circaq. illum ex retina atq. araneæ coitu corona quasi describitur, quæ cilia oculis exterioris apposita pulchrè representat.

Vrea
& secundina.

A

B

C

D

E

Pupilla

Vrea
color.

Retina

Aranea